

Gimbernat, 2008 (*), 51, 299-310

NOTÍCIA SOBRE ELS «RAPPORTS DE PSICOLOGIA Y PSIQUIATRIA PEDIÁTRICAS» (1968) I EL DR. DÍDAC PARELLADA

DOMENECH I LLABERIA, *Edelmira*

RESUM: Es dona notícia de la revista “Rapports de Psicología y Psiquiatría Pediátricas”, que inicià la seva publicació l’any 1968. Era bimensual, d’aparició regular, i l’hem vist fins el número 49, de finals de 1976. El director era el Dr. Dídac Parellada i l’editor i propietari el Dr. Josep Boada Torres. És una publicació interessant si es considera el nivell migrat de l’especialitat aleshores. S’esmenten els principals col·laboradors i es fa una anàlisi dels continguts. Es remarca la seva obertura cap els camps de la pedagogia i la psicologia i una visió àmplia, eclèctica, dins dels corrents diversos de la psiquiatria.

Paraules clau: “Rapports de Psicología i Psiquiatría Pediátricas”; Dídac Parellada; Josep Boada, Revistes de Psiquiatria. Pedagogia i medicina.

RESUMEN: Se aportan datos sobre la revista “Rapports de Psicología y Psiquiatría Pediátricas”, que inició su publicación en 1968. Era bimensual, de aparición regular y la hemos visto hasta el número 49, de fines de 1976. El director era el Dr. Dídac Parellada y el editor y propietario el Dr. Josep Boada Torres. Es una publicación interesante si se considera el escaso nivel de la especialidad entonces. Se mencionan los principales colaboradores y se analizan los contenidos. Se remarca su apertura hacia los campos de la pedagogía y la psicología y una visión amplia, ecléctica, en relación a las diversas tendencias de la psiquiatría.

Palabras clave: “Rapports de Psicología y Psiquiatría Pediátricas”; Dídac Parellada; Josep Boada, Revistes de Psiquiatria. Pedagogía y medicina.

*

Una revista relativament poc coneguda, dedicada a la Psiquiatria Infantil, són els “*Rapports de Psicología y Psiquiatría Pediátricas*”, que designarem, abreviadament com a “*Rapports*”. Es va publicar a Barcelona, i el primer número va aparèixer amb data novembre-desembre 1968. Estava prevista una periodicitat bimensual, i l’hem vist fins el número 49, de novembre-desembre de 1976. En total són vuit anys de publicació conti-

Edelmira Domènech i Llaberia

nuada. El text és sempre en castellà. La revista es distribuïa gratuïtament entre els pediatres i psiquiatres de tot Espanya.

La presentació, és a dir el disseny i color de la portada va variant bastant regularment cada dos anys, amb predomini successivament dels colors vermell, verd, blau i sèpia. La presentació és apaïsada, en fulls de 27 x 19 cm, és a dir més o menys una fulla holandesa, o DINA 4, impresa horitzontalment. Això és molt regular fins el núm. 47, de juliol-agost de 1976.

Després segueixen dos números diferents, 48 i 49, dels dos bimestres finals de 1976, en que la revista es modifica bastant. Passa al format vertical, pràcticament amb les mateixes mides. Es modifica el títol: conserva l'inicial però amb l'afegitó, molt visible, "*con la nueva sección Pediatría Integral*". I es diu "*Ila. Época*". Després del segon número, el 49, no hem vist més la revista i és possible que desaparegués. La raó podria ser que l'editor, el doctor Josep Boada i Torres, va morir. Boada es dedicava a la publicació de diverses revistes mèdiques, entre elles "Glosa", i mantenia una relació molt directa amb el doctor Dídac Parellada que fou el director dels "Rapports".

L'adreça de la revista, Redacció i administració, és: Ronda de Sant Pere, núm. 22 de Barcelona, està impresa a Indústries Gràfiques E. Boada, de l'Hospitalet. A partir del núm. 11 consta, a més, com a Editor-proprietari el Dr. Josep Boada Torres.

EL SUPORT DELS LABORATORIS. ELS ANUNCIS

La revista es mantenia pel suport comercial dels laboratoris farmacèutics i estava relativament ben abastida d'anuncis de medicaments, ja a la portada, tota la contraportada, i bastant, més aviat molt, en mig de les pàgines. Estaven relacionats principalment amb el consum pediàtric i psiquiàtric. A la portada del primer número hi havia l'anunci del *Gamalate B6*, de Laboratoris Novag, que es manté fins el número 39, de maig-juny de 1975, és a dir durant sis anys i mig. Entre les indicacions que s'apunten la primera és "*Aprovechamiento escolar deficiente*". És a dir és un anunci pel camp de la psiquiatria infantil i, si es vol, problemes de medicina escolar. A partir del número 40 l'anunci de la portada canvia, és tracta del *Pirvikain*, de Laboratoris Ferrer, i la indicació principal és "per a la eradicació de l'oxiuriasi i l'ascaridiasi". Denota ja una deriva cap el vessant més pediàtric.

L'anunci de la portada posterior segueix un canvi diferent. Ocupa tota la pàgina i comença amb la denominació genèrica "*Productos Galup en Pediatría*". Hi ha un llistat inicial de sis medicaments, alguna vegada s'anuncia només la *Ampicilina Galup* en solució oral.

Més endavant el *Sulmetín*, també del mateix laboratori, fins el número 26 que inicia l'etapa blava de les portades. A partir del núm. 38 l'esponsor són els laboratoris Robert, amb l'anunci del *Cefabol*, amb la indicació "*equilibrio psíquico y potencia mental*". I a partir del núm 38 fins al final aquesta contraportada està dedicada al *Dogmatil* de Laboratoris Delagrangé, amb la indicació "*regulador del comportamiento del niño y el adolescente*". Els anuncis de l'interior són més variats i no els analitzem. S'ha fet aquesta indicació dels anuncis de les cobertes (portada i contraportada) per veure per on anava la línia de suport per a la publicació de la revista, l'equilibri que es manté, i el seu desplaçament, entre el vessant més psiquiàtric o més pediàtric.

L'EQUIP DIRECTIU

En el primer número s'esmenta un equip directiu de tres persones i altres quatre com a assessors. Textualment es diu: "Director: Dr. Dídac Parellada; Assessoria pediàtrica, Dr. J. Bonet Rodés, pediatre; Secretari de Redacció, Dr. Manuel Leal, psiquiatre infantil". Sobre el paper és un equip ben conjuntat. I a més, com a assessors, "amb l'aportació científica de" Dr. Ramon Sarró, que era el catedràtic de psiquiatria; Dr. Hermógenes Castellanos, que era cap dels serveis de Neuropsiquiatria de la Diputació Provincial de Lleó; D. Jordi Galí Herrera, que era pedagog, i Dr. Albert Solà Castelló, psiquiatre, que aleshores col·laborava amb Parellada. Aquests quatre "*supporters*" científics només apareixen en el primer número.

Aquest equip directiu és persistent. En el primer número de 1973 (el núm. 38), s'hi afegeix com a sotsdirector el Dr. Antoni Balagué, psiquiatre (més tard es troba la grafia Balaguer). I en els dos números últims, de la segona etapa, amb un gir cap a la pediatria, s'hi troba, a més, com a "Coordinador de la secció Pediatria Integral", el doctor Ramon Bacardí, pediatre.

El *director* era el doctor Dídac Parellada, que és el veritable motor, des del vessant mèdic i psiquiàtric, de la revista. Els *Rapports* es poden considerar com una revista d'en Parellada. Ell n'escriu la part més important. En molts dels seus articles hi havia la seva "marca" en forma de dibuixos. Podem sospitar que més d'una vegada, pe a no signar massa ell mateix, utilitzava algun pseudònim, és a dir actuava per firma interposada. I mantingué durant vuit anys un nivell científic acceptable, una intenció divulgativa clara, una obertura, principalment a mestres i pedagogs, que fou molt vàlida en el seu temps. Com a *secretari de redacció* consta el doctor Manuel Leal Gregori, del qual no en veiem pràcticament res en el contingut de la revista, tot i que hi és des de l'inici al final. Havia nascut a Barcelona l'any 1924, batxiller el 1942, començà estudiant química, i des de 1949 feu medicina, llicenciant-se el 1955. Va morir a la primavera de 1984.

L'editor: I al darrere, evidentment, hi ha personalitat de Josep Boada i Tores, metge, que ja s'ha dit es dedicava principalment a la producció de revistes científiques, mèdiques, amb base comercial de laboratoris. Boada, en tant que director i propietari, va ser el veritable cap, si més no administratiu, de la revista.

Boada havia nascut a Terrassa el 25 de novembre de 1907, i en morir, a les acaballes de 1976, estava ja prop de la setantena. Batxiller el 1925, es llicencià a Barcelona el 1931. A la necrològica de la revista es diu que "era fill de la menestralia catalana". Va començar exercint com a metge de poble, al propi Vallès, i després de barri a Barcelona. A partir de cap a 1950 es dedicà a l'edició de revistes mèdiques, començant per "Glosa", ja esmentada. Van seguir "*Lecciones de Càtedra*" i "*Visor*", i els "*Rapports*". També, amb un enfocament cap a la medicina rural, que ell havia fet, i juntament amb l'empenta d'un metge del país valencià, Josep M. Febrer i Callís, van fer "*Clínica Rural*". Segons els seus amics era un home eficaç i discret, amb idees clares, "mantenint-se personalment dins d'una posició de la més discreta modèstia" (núm 49, pàg 2).

ELS CONTINGUTS. LA INTENCIÓ I L'AMPLITUD

La base dels continguts està molt d'acord amb la formació, la intenció mèdica, i el tarannà, del doctor Dídac Parellada. Es donava informació, d'acord amb els coneixements de l'època, bastant oberta, més de caràcter divulgatiu que estrictament de nova informació científica, sobre els principals problemes, mèdics i socials, amb que es troba el psiquiatre, i més en el vessant infantil, de la paidopsiquiatria.

Pot sobtar que en el títol es digui ja molt clarament *Rapports de Psicologia i Psiquiatria Pediàtriques*. Però és molt indicatiu. El terme *Rapports*, així sense traducció, compromet a poc, és una indicació oberta. L'al·lusió a la Psicologia, en primer lloc, és un indicatiu d'obertura, potser més en el sentit que tenia Emili Mira, que obrí els estudis de la psicologia mèdica aquí, que no pas en el sentit del psicòleg professional que ha vingut després. Recordem que a la facultat de medicina el doctor Sarró dirigia una Escola Professional de Psicologia Mèdica, en un moment en que això no s'estilava. També cal dir, però, que a dins, a les primeres paraules, l'ordre entre Psiquiatria i Psicologia està canviat, potser podem interpretar que de manera no conscient.

En tot cas en aquestes primeres paraules (núm 1, pàg. 2) es diu "Interrelació entre el pediatre i l'especialitat psiquiàtrica infantil", i ja es valora el creixement de l'interés pels aspectes psiquiàtrics i psicològics en relació amb el nen. Creiem que el fet de mantenir un fort recolzament pediàtric forma part tant de la visió més del pediatre que no pas del psiquiatre, com de la necessitat de mantenir l'equilibri dels "*supporters*" o "*sponsors*".

Hi ha, a més, la visió oberta als pedagogs. No hi farà res recordar el paper important que van tenir els mestres en el desenvolupament de l'atenció psiquiàtrica a als nens, i fins i tot l'obra capdavantera d'August Vidal i Perera. I ja entre els primers assessors hi consta el nom de Jordi Galí, pedagog.

En el segon número també hi ha una veritable declaració d'intencions: *“Con los brazos abiertos. Eclecticismo a ultranza”*. És tant una visió d'obertura com una petició de retroalimentació, de *“feed-back”*, quan demana que siguin els pediatres els qui informin sobre quins són els temes que necessiten més, tant en els aspectes teòrics com pràctics.

ELS CONTINGUTS MÈDICS

La revista té un contingut, si es vol bastant homogeni, però dins d'aquest conjunt hi ha una certa diversitat. De tota manera no tot és psiquiatria clínica dura. Hi ha una primera presentació genèrica sobre *“La Asociación Internacional para el estudio científico del retraso mental”*, que sembla un article d'obertura demanat a una personalitat de pes en aquell moment, el doctor Ramon Sarró.

Abans però, ja hi ha una petita secció, que es repetirà, de *“fitxes patològiques”*, és a dir una casuística, tractada de manera breu i amb requadre. Serà una presència clínica més o menys continuada. Solen estar sense signatura i tenen bastant interès per la descripció clínica.

També cal apuntar l'interès de la col·laboració dels pedagogs, que és menys intensa. S'inicia amb un article de Jordi Galí *“Consideraciones psicológicas sobre pedagogía terapéutica”*. Més endavant hi ha altres aportacions. I després ja podem passar als temes més concrets que veuen els paidopsiquiatres.

En conjunt els articles no eren pas massa llargs, i molts no passaven del nivell de divulgació o de sensibilització, però fent una tasca clara en el sentit d'il·lustrar als pediatres sobre els problemes potser més psicològics que realment psiquiàtrics dels nens. També molts problemes escolars. Sortint cada dos mesos, i pràcticament en total una cinquantena de números, amb una dotzena, més aviat més llarga d'articles, o de notes, en cadascun d'ells, hi ha més de sis-cents articles, (o articlets, o notes psicopatològiques, com se vulgui dir) que en conjunt signifiquen una aportació important al *“corpus”* de la informació en psiquiatria infantil en el nostre medi, dirigida no tant a especialistes en psicopatologia infantil, com a persones amb interessos afins, com poden ser els pediatres o els pedagogs. Això a la primera meitat de la dècada dels anys setanta té realment el seu interès. Per això sol Dídac Parellada ha de ser considerat com un element important dins de la psiquiatria infantil a casa nostra en el seu temps.

En l'estudi que van fer Antonio Rey i cols. sobre "*Tres siglos de psiquiatria en España (1736-1975)*", recollint més de 9000 fitxes d'articles publicats en aquest període, els Rapports hi tenen un paper quantitativament important. Passat el sedàs, i referit al període de 1939 fins a 1975, els Rapports ocupen el número cinquè per ordre de productivitat entre les revistes espanyoles sobre el tema. D'un total de 3.518 articles recollits en 36 anys, els Rapports (que només hi són durant set anys), aporten 251 treballs. I és la primera, i única entre les deu revistes amb més productivitat, que es dedica solament a la psiquiatria infantil.

Si analitzem la taula que marca la "distribució dels màxims productors per revistes, 1939-1975", veiem com Parellada ocupa el primer lloc amb 65 publicacions (el segon és López Ibor amb 59). I els Rapports són el primer lloc de publicació de Parellada, amb 41 treballs, seguint les "*Informaciones Psiquiátricas*", la revista de sant Boi, amb 17, i aportacions en altres quatre revistes. Solé Sagarra i Sarró, que són els autors catalans següents, en quant a productivitat en el període, consten només amb un sol treball cadascun als Rapports.

Després de la quantitat ve la qualitat, però en això, vist el nivell global de la psiquiatria del país en el període en que surten els Rapports, a partir de 1968, i el nivell global de la psiquiatria a tot l'estat, no ens podem atrevir a fer-ne cap crítica massa dura. I més encara si ens restringim al camp de la psiquiatria infantil. En aquest cas participar-hi, mantenir el caliu, ja és fer feina, a vegades molta feina. A més cal dir que per aquests temes encara s'estilava poc publicar a fora, és a dir en altres països.

ALGUNS COL-LABORADORS DE LA REVISTA

Parellada és evidentment l'autor majoritari. Ja n'hem estudiat part de la seva obra fa anys en algun altre treball. Ara cal veure altres autors que publiquen a "Rapports".

Francesc Cervantes Gimeno, psiquiatre, que anava molt temps per can Sarró al Clínic, i que va participar en el I Congrés d'Història de la Medicina Catalana, el de 1970, va publicar vuit treballs en els Rapports. Gairebé tots són del període més inicial, els anys 1969 i 1970. Tenia una orientació bastant psicodinàmica, però era home de visió relativament oberta, és a dir acceptava els altres si li deixaven fer, no era un polemista. Va néixer a Barcelona el 1926, batxiller el 1942, llicenciat el 1949. Bona part de la relació amb Parellada procedia del treball conjunt a la Clínica Mental de Santa Coloma, on feia psicoteràpia de grup. Indicatiu de la seva orientació pot ser l'últim article que li hem vist als Rapports, el 1972: "*Los padres ante la psicoterapia del niño*".

Carme Aymerich va publicar nou treballs als *Rapports*. De fet si s'analitza és més aviat un treball molt extens dividit en capítols. No era metgessa sinó que es dedicava, en cos i ànima, i encara més, amb tot l'entusiasme del món, a les tècniques d'expressió, en diverses modalitats, que tenien una eficàcia evident per a millorar determinats aspectes en molts nens. Al cap dels anys la seva personalitat va ser molt reconeguda en diversos medis ciutadans. Així se li atorgà la Creu de Sant Jordi, i tingué molt bona fama en el món dels mestres. La seva expressivitat personal també era a vegades impactant. Potser el títol més indicatiu entre els seus escrits als *Rapports*, és "*Las técnicas de expresión en pedagogía terapéutica*", que defineixen la seva orientació i actuació.

Albert Solà i Castelló, que també tenia relació amb Parellada per medi de la Clínica de Santa Coloma, va publicar, en el període inicial, quatre articles, amb una orientació diferent, més lligada al conductisme, que aleshores surava bé. El títol del seu primer treball ja ens indica per on va. "*El behaviorismo y las fobias en la infancia*". També "*El condicionamiento operante en paidopsiquiatria*". Veiem doncs les diferències de matisos, d'orientacions, d'escoles, però Parellada, que també té les seves opinions i prou clares, dins d'un cert eclecticisme, admet les opinions de tots, sense tenir cap ganes d'exercir una funció tuteladora d'opinions. En això, i potser de manera més seriosa, segueix una mica la visió de Sarró, tot i que mantenint la seva solidesa de conviccions.

Vénen també altres noms, alguns amb un nombre passable de treballs, que són difícils d'identificar, perquè no els hem vist com a psiquiatres, ni com a pediatres, en aquell moment. El més prolífic és Julio Navarro, que signa quinze treballs. Algun tan interessant, si valorem que és l'any 1973, com "*El síndrome del niño maltratado*". També sobre les alteracions del son del nen, o "*Sobre los mecanismos de defensa*". També, en aquest mateix sentit, de no identificació de l'autor, els noms de Julio Andrade o Fèlix Paredes, que no hem trobat en els llistats mèdics. N'hi ha bastants més, però ja amb menys treballs. Pensem que algun podria ser una segona signatura del Dr. Parellada.

Amb aportacions puntuals, tenim els noms d'Enric Grañén Raso, un dels creadors de l'Institut de Medicina Psicològica; de Josep Còrdoba Ferreiro, de Ricard Pons Bartran, amb un treball sobre l'esquizofrènia infantil. També un de Lluís Folch Camarasa, sobre el *Gamalate B6*. I encara de pediatres purs, com Ignasi Aragó o Jordi Prats Viñas.

Altres són col·laboradors de fora de l'àmbit català, no massa, però amb un cert significat, si més no de varietat geogràfica. Hermògenes Castellanos, de León, apareix ben aviat. També Carmen Comeche, del PANAP (Patronato Nacional de Asistencia Psiquiátrica), o M. Carmen Cirajas, de Valladolid.

Entre els no estrictament psiquiatres tenim a Josep L. Martí Vilalta, que publica principalment sobre quadres neurològics, o Manuel Blancafort París, pediatre. Les llistes de col·laboradors es poden anar allargant, i es diversifiquen una mica, però el nucli central ja està comentat.

LA SEGONA ETAPA

La segona etapa: Ja s'ha dit que el setembre de 1976, amb el núm. 48, comença una segona època, de la que només n'hem vist dos números, fins a la mort de l'editor. Segueix dirigint la revista Dídac Parellada, que consta com a director de la Clínica Mental de la Diputació, la de Santa Coloma de Gramenet. El subdirector és el Dr. Antoni Balaguer, psiquiatre, i segueixen igual com abans, J. Bonet Rodés com a pediatre i Manuel Leal com a psiquiatre infantil. El coordinador de la secció de Pediatria Integral és el Dr. Ramon Bacardí, pediatre. Hi ha doncs un desplaçament cap el sector pediàtric, que de tota manera, segons els continguts, no arriba a fer-se massa visible. Podríem pensar que és més de cara als anuncis que als continguts, però de tota manera també es pot interpretar com un interès per a marcar quin és el camp de domini de la pediatria.

Parellada segueix amb els seus escrits, amb una bona quantitat de dibuixos esquemàtics, que són casi una marca de l'autor, si més no en cert tipus d'escrits. Té un treball extens, (48, pp. 8-20) sobre "*Interés médico de la ira infantil*", amb 17 dibuixos petits, de ninots ("monigote" en diu l'autor) en acció. L'editorial del segon número, sense signatura d'autor, segueix l'estil de ninots de Parellada, que després fa un article "*La lógica del niño, ¿como desarrollarla?*" i encara hi té un altre escrit "*El automatismo alucinatorio repetitivo*".

La secció de pediatria integral s'obre amb un article de Ramon Bacardí Pons, "*Pediatria integral: tarea colectiva*", d'aspecte d'editorial. En el número següent hi ha un article seu "*Reflexiones acerca del asma infantil*". I després encara més articles, potser més enfocats al camp que avui, a trenta anys de distància, en diríem del camp de la psicopatologia infantil.

ANNEX: RELACIÓ D'ALGUNS DELS TREBALLS DE LA REVISTA (S'INDICA EL NÚMERO DE LA REVISTA I PÀGINES).

Fichas patológicas:

"El bajón en el rendimiento escolar de R" (5, 13).

"La fobia escolar de Leslie" (7, 31-33)

"Un tratamiento de anorexia mental en un niño de 11 meses" (8, 20-22)

"El caso de Verónica" (11, 32-34)

Notícia sobre els «Rapports de Psicologia y Psiquiatria pediátricas» (1968) i el Dr. Dídac Parellada

Albert Solà Castelló: “El behaviorismo y las fobias en la infancia (1, 12.-13)

Solà: “Tratamiento de la enuresis” (2, 29-31)

Solà: “El condicionamiento operante en paidopsiquiatria” (10, 37-39)

J. Bonet Rodés “Psicopatología del niño epiléptico” (1, 27-32)

Bonet: “Niños psicópatas. Orientaciones para su examen pediátrico” (2, 4-8)

Bonet: “Estudio acerca de la aplicación del test de Szondi en los niños epilépticos” (3, 4-8)

Bonet: “Conflictos emocionales del crecimiento” (6, 35-38)

Bonet: “El pediatra ante los problemas visuales infantiles” (12, 52-54)

Dr. Julio Andrade (DP?): “El gesto, expresión reveladora de la personalidad infantil” (1, 33-35)

Àngels Badell Bertran, mestra i psicòloga: “El dibujo como liberador de tensiones afectivas” (2, 12-15)

Dídac Parellada. “El carácter del niño” (2, 16-28)

DP: “El autismo infantil precoz” (3, 20-22)

DP: “La clasificación de Berge sobre los comportamientos inconvenientes” (4, 8-15)

DP: “Las crisis vitales infantiles” (5,4-9)

DP “La clasificación de Berge... (II)”, (5, 32-37)

DP: “La fe curativa en Selma Lagerlof” (6, 32-34)

DP. “Los nueve puntos que pueden orientarnos hacia un diagnóstico de esquizofrenia infantil” (7, 20-23) molts dibuixos, com sempre. (Comentaris al llibre de Myre Sim)

DP. “Los tipos de reacción asumidos por el oligofrénico (8, 5-9)

DP: “Las 8 contribuciones aportadas por la pediatría a la psiquiatria infantil” (9, 10-14).

Recull notes de Milton J.E. Senn, de Yale

DP: “Las disonancias entre el niño y su ambiente”, (10, 6-10)

DP: “La escarlatina de Pierre Loti” (11, 20-21)

DP: “La psicoterapia de Rogers” (12, 32-40)

F. Cervantes Gimeno: “Introducción al estudio de la Salud Mental en la Infancia” (2, 33-36)

Cervantes: “Colaboración del pediatra en la salud mental infantil” (3, 46-48)

Cervantes. “Comunicación y dinámica intrafamiliar” (4, 37-42)

Cervantes. “Algunas consideraciones acerca del conflicto psíquico en el niño” (6, 21-28)

FCG “La orientación psicósomática en pediatría” (8, 14-19)

FCG: “Función psicosomática de la cirugía estética en el niño” (9, 16-19)

FCG: “Psicoterapia infantil. Evolución histórica y tendencias actuales” (10, 40-45)

C. Oliveras de la Riva: “Psicopatía menor, encefalopatía menor” (3, 12-16)

Julio Navarro: “Los esquemas psicológicos de los celos” (3, 27-30)

JN: “Sobre los mecanismos de defensa” (6, 14-20)

JN: “Sobre la compleja problemática influyente en la inadaptación escolar” (7, 14-15)

JN: “Idea para la prevención psiquiátrica” ((7, 44-47)

JN: “Los distintos tipos de familias” (9, 26-33)

JN: “Los padres ante el mundo íntimo de sus hijos. No les induzcáis a mentir” (10, 55-56)

JN: “¡Lo que llegamos a exigir de nuestros pequeños!” (11, 43-46)

Dr. J.M. Roselló: “Las Pseudooligofrenias” (3, 31-32)

JMR: “Algunos aspectos del niño en su primer año. La madre colaboradora del pediatra” (5, 12).

JMR: “Las enfermedades crónicas en la infancia (7, 4-7)

Dr. Felix Paredes: “Influencia de las actitudes de los padres sobre los niños” (3,34-37)

FP: “Comentario a una escala de maduración social” (4, 5-7)

FP: “Una experiencia de reinserción profesional de pacientes atetósicos” (6,31)

FP: “El juego como terapéutica” (7, 36-40)

Eulogio Escofet: (mestre i psicòleg) “El miedo a la escuela” (4, 16.-18)

Carne Aymerich “Expresión” (3, 38-41)

CA: “La expresión en su aspecto didáctico” (4,33-36)

CA: “Técnicas de expresión III”. (5, 16-19)

CA: IV.- “Las técnicas de expresión en pedagogía terapéutica” (6, 29-30)

CA: V. “Dramatización” (7, 16-19 (moltes fotos)

CA: VI. “Pre-dramatización” (8, 50-52)

CA, VII “Ejercicios de insertación al juego dramático” (9, 38-40)

CA, VIII. “Ejercicios de insertación al juego dramático” 10, 46-50)

CA: IX. “El juego dramático” (11, 22-30)

J. Solé Segarra: “Terapéutica de los síndromes delirantes infantiles” (4, 43-45)

M. Blancafort Paris: “Problemas neuropsíquicos en el niño con traumatismo craneal” (5, 20-21)MBP: “Aspecto psicósomáticos en el asma bronquial infantil y juvenil” (12, 49-51)

Bartolomé Mestre (Jr): “”Dificultades y problemáticas del estudio constitucional en la infancia” (5, 43-44)

Notícia sobre els «Rapports de Psicologia y Psiquiatria pediátricas» (1968) i el Dr. Dídac Parellada

Dr. J.M. Palacín: “Las veintitrés cualidades del pedagogo ideal” (6, 4-6)

Dr. JMP: “Crisis de Adolescencia y carencia de autoridad” 20-22

JMP. “Psiquiatria infantil y psiquiatria familiar” (1, 35-38)

Dr. Miquel Ferrer Prats. “Televisión, niños y padres” (6, 39-40)

Joan Parellada. (6.46). Crítica de llibres.

Dr. Jesús Vadillo “Efebiatria y salud mental. Para un estudio de nuestros adolescentes”, (7, 8-9)

JV: “Las marionetas en el tratamiento de las psiconeurosis infantiles” (9, 5-7)

Emilio Jiménez Martín (Jefe Clínico del Sant. Psiq. Na. Sra. Montserrat, Sant Boi), “La enuresis nocturna” (7. 10-13)

Dr. Francisco Iniesta “La cama factor yatrógeno” (7, 34-35)

Dra. Carmen Comeche (Panap) “Neurosis infantiles” (7, 48-51)

Id. “Psicoterapia en las neurosis infantiles” (8, 46-49)

Id. (foto) “Problemas psicológicos de la infancia de F.Kafka” (11, 16-17)

Dr. José Córdoba Ferreiro (hi ha foto): “La psicosis maniaco-depresiva infantil de dos hermanos” (8, 10-13)

E. Grañén Raso (IMP), “Padres e hijos. Experiencia de una psicoterapia de grupo conjunta”. (8, 23-31) (Hi ha foto de Grañén)

Dr. J.M. Garcia de la Torre “Educación y estética infantil” (8, 32-33)

Dra. M. del Carmen Cirajas (Valladolid), (Inspección Escolar. “Higiene psicomotriz en el escolar” (8, 17-41)

MCC: “Escuelas para niños normales” (11, 39-40)

Salvador Matas Ribas (Psicólogo) (Hi ha foto) “Consideraciones sobre la relación Abuelo-Nieto” (8, 42-45)

- SMR: “Consideraciones sobre la relación padres hijos” (9, 56-59)

Dr. Julio Gimeno Ortiz “¿Es posible la psicoterapia en niños sordos?” (9, 23-25)

Jordi Prats Viñas; Jesús León Jiménez: “Estreñimiento en la edad infantil. Diferenciación entre las causas psicógenas y somatógenas” (9, 34-37)

Ignacio Aragó (foto): “Problemas emocionales del niño hospitalizado”(9, 41-45)

Pons Bartran, R; Córdoba Ferreiro, José: “Observaciones sobre la esquizofrenia infantil” (9, 47-52)- Hi ha una foto de R. Pons Bertran

Saumench Gimeno, Domingo: “Sobre la profilaxis de la delincuencia” (9, 53-55). Foto

Dr. Aniceto Prats “Sobre los hospitales de día para niños” (10, 11-14)

AP: “La educación sensorial. Introducción a la educación cognoscitiva” (12, 17-22)

L. Folch Camarasa; L. Folch Soler; J. Folch Soler: “Experiencia realizada con GB6 para determinar su influencia en los automatismos del pensamiento en deficientes mentales” (10, 16-20).

Dr. Adolfo Muñoz, pediatra “Los castigos físicos en el niño” (10, 21-23)

H. Castellanos Franco (Foto), de León: “Fichas patológicas” “Un caso de mutismo estudiado desde agosto de 1964 hasta la fecha” (1970), (10, 26-33)

Srta. Mercè Capdevila “Pedagogía terapèutica” (10, 52-54)

Dr. Oscar Rifé: “Los grafismos infantiles reveladores del carácter” (10, 57-60)

OR: “”Los estados parapsicóticos en la infancia”, (11, 18-19)

J. Martí Vilalta: “Oligofrenia fenilpirúvica”, (11, 7-12)

“JMV: “Leucoencefalitis esclerosante subaguda o enfermedad de Van Bogaert”, (12, 9-12)

Dr. Francisco Oliver, (11, 41-42 “El concepto de escolismo”

FO: “Acción psicoterápica para cuando han de tratar con niños difíciles” (12, 45-46)

Adolfo Serigó Segarra: “La inadaptación escolar” (12, 13-15)

Magdalena Bustillo (mestra) “Hacia el descubrimiento de la expresión por el gesto” (12, 23-26)

Dr. José Benavent: “Las deformaciones del binomio exigencia-indulgencia” (12, 41-44)